

Czwartek Teofila M.
Piątek Pawła od Krzyża.
Sobota Piotra M.
Niedziela Katarzyny Sen.
Poniedziałek Filipa i Jak.
Wtorek Zygmunta Kr.
Środa Znalezienie Krz. św.

Wschód g. 4 m. 41.
Zachód g. 7 m. 15.
Długość dnia g. 14 m. 34.

Cena prenumeraty

w Łodzi:

Rocznie rb. 8 k.
Półrocznie „ 4 —
Kwartalnie „ 2 —
Miesięcznie „ — 67
Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 5 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie . . . rb. 10 k.
Półrocznie . . . „ 5 —
Kwartalnie . . . „ 2 50
Miesięcznie . . . „ 85.

REDAKCJA

W ŁODZI,
ul. Piotrkowska № 81.
№ TELEFONU 593.

ROZWÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany.

Czwartek, dnia 15 (27) kwietnia 1899 r.

Kantory: własny w Warszawie, Oboźna 7; w Fabianicach u Franciszka Romana; w Zgierz u p. Ikierta.

ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne. Rękopismów drobnych nie zwracamy.

CENA OGŁOSZEŃ w „Rozwoju“: „Nadesłane“ na 1-ej stronie kop. 50 za wiersz. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 1½ kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1-ej kopiejce). Reklamy i Nekrologi po 15 kop. za wiersz petitowy.

Stefania Pacanowska
Edward Wein

zaręczeni.

Tomaszów.

Łódź.

KALENDARZYK TERMINOWY.

Jutro.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Żywiława.

WYSTAWY: Salon artystyczny, ul. Zawadzka № 3.

PANORAMA. Obłężenie Paryża, Pasaż Szulca.

TEATR VICTORIA, (ulica Piotrkowska № 67).

Przedstawienia niema.

Dwie wyspy.

Dwie wyspy na morzu Śródziemnym, hojnie obdarzone przez naturę w bogactwo przyrody, dwie wyspy, które w dziejach Włoch poważną odegrały rolę, nadając nazwy dwóm bodaj najsilniejszym organizmom państwowym półwyspu apenińskiego, królestwom obojga Sycylii i Sardynii, znalazły się w zjednoczonych Włoszech w opłakanym stanie ekonomicznym, zarówno w gałęzi rolnictwa, jako też handlu i przemysłu.

Na Sycylii, posiadającej przeszło 532 mil. kw. przestrzeni, zaledwie 58 proc. zajęte jest pod pola, a stosunki jej agrarne są tak fatalne, że bardziej opłakanego stanu wyobrazić sobie niepodobna.

Okrom tego zepsucie moralne zapuściło głęboko korzenie wśród ludności sycylijskiej i pomimo trzech uniwersytetów, 8 licei, 32 gimnazjów i 23 szkół technicznych poziom umysłowy ludu stoi na bardzo niskim stopniu.

Natomiast jego zdziwienie występuje na jaw coraz jaskrawiej, czego wymownym dowodem są bandytyzm, szerzący się wciąż na wyspie pomimo wysiłków rządu, dążących do jego wytepienia i stowarzyszenia tajne, mające na celu opór przeciw władzy i sprawiedliwości.

Ze stowarzyszeń tych najgłośniejszym jest Mafia, związek utworzony na wzór Cammory neapolitańskiej, którego członkowie mają za zadanie wspieranie przemyślnictwa i obronę członków swych przed czujnym okiem policji.

W dawnym królestwie neapolitańskim istniało podobne stowarzyszenie pod nazwą Cammory, którego członkowie cammorystami zwani, korzystali w całej pełni z prawa mocniejszego; pod panowaniem Burbonów występowały oni jawnie na placach publicznych, mieszały się do sporów jako rozjemcy, a przy sprzedażach, na zabawach

i w innych podobnych okolicznościach wyciskali gwałtem pieniądze od interesowanych; głównie zaś trudnili się przemyślnictwem i wynajmowali się do spełnienia najcięższych zbrodni.

Nowostępujący członkowie musieli dowieść, że żony ich lub siostry prowadzą się moralnie, a oni sami niedopuszcili się nigdy zbrodni szpiegostwa, zanim atoli przyjęci zostali do stowarzyszenia musieli składać straszną rotę przysięgi i przechodzić ciężkie próby.

Przy ich to pomocy Garibaldi wypędził Burbonów z Neapolu.

Obecnie cammoryści utrzymują się wyłącznie z rabunków i rozboju. Mafia szybko się rozszerzyła i wzrosła potężnie; dopiero prawo wyjątkowe, uchwalone przez izby w r. 1875 i stosowane energicznie, ukroiło choć w części nadużycia Mafii i cammorystów, lecz niezdolało wyleczyć zła doszczętnie.

Sycylia, oddzielona wąskim przesmykiem morskim od stałego lądu, łatwiej zwraca na siebie oczy Europy, a tem samem energiczniej zmusza rząd włoski, aby naśpieszył z reformami, któreby piękną tę wyspę uwolniły nareszcie od węgla i od wieków zmory, przez zaprowadzenie lądu i porządku i podniesienie jej rolnictwa.

To też rząd włoski w czasach ostatnich czyni wszelkie możliwe wysiłki, aby uzdrowić stosunki społeczne na Sycylii.

W innym atoli położeniu znajduje się cicha i cierpliwa Sardynia, oddzielona od lądu stałego większym morza obszarem.

Skargi jej nie dochodzą tak łatwo do uszów rządu włoskiego, bo jej spokojna ludność nie burzy się, nie tworzy tajemnych związków zbrodniczych, jeno przyciśnięta nędzą moralną i materialną, emigruje za oceany i to tak tłumnie, że już dziś najpiękniejsze dary przyrody, ofiarowane hojnie jej mieszkańcom bez najmniejszego z ich strony nakładu pracy, marnieją nędznie.

Całe gaje cytrynowe lub pomarańczowe, soczystym swym owocem zasypują ziemię, gdzie gnije on bezpożytecznie, bo niema rąk, któreby go zebrać i spieniężyć mogły.

Jak straszną jest nędzą materialna na wyspie tej, która była kolebką jedności włoskiej świadczy nieublagana wymowa cyfr.

Na 101,000 działek gruntowych, które w ostatnich dwudziestu latach rząd zajął w całych Włoszech za zaległe podatki skarbowe, na jedną tylko Sycylię przypada 61000.

Bandytyzm kwitnie na wyspie w najlepsze, ale za to oświata w ostatnim pogrążeniu upadku. Kraj nie posiada prawie żadnych dróg komunikacyjnych, a kolei żelaznych bardzo mało.

Niejednokrotnie słano z wyspy memorały do Rzymu z błaganiem o ratunek, ale krzyk rozpaczliwej zgnębionej przez nędzę Sardynii konał na falach morskich, a przecież powinna ona być beniaminkiem Włoch zjednoczonych, dla których i za które tak hojnie lała krew na tyłu polach bitew i dała im dynastję królewską, której one tyle zawdzięczają.

Sardynia oddzielona od Korsyki cieśniną św. Bonifacego, znana była już w odległej starożytności.

Pierwotnie zamieszkiwały ją iberyjskie ple-

miona sardów i balcarów na południu, na północy zaś ligurejskie.

Przestrzeń Sardynii, wynosząca 440 mil. kw. przedstawia podługną figurę długą na 36, a szeroką na 16 mil. Przerznięta jest pasmem gór, których najwyższy szczyt Gezargentu dochodzi do 5,750 stóp wysokości. Klimat wogóle gorący, miarkowany przez wiatry morskie nie należy do zbyt zdrowych; w niektórych bowiem miejscowościach wybrzeża bagniste wydzielają wzywy, będące przyczyną epidemicznych gorączek. Grunt bardzo urodzajny, pomimo złej uprawy wydaje obficie owoce, wino, zboże i wiele płodów roślinnych, właściwych strefom gorącym.

Jakkolwiek Sardynia posiada aż dwa uniwersytety w Cagliari i Sarsari tudzież sporo szkół, a jednak umysłowy poziom jej mieszkańców stoi na bardzo niskim stopniu.

Za czasów rzymskich Sardynia wraz z Korsyką, po pierwszej wojnie Punickiej przeszły pod panowanie rzymian, później władali nią Wandalowie, Saraceni i cesarze niemieccy. Cesarz Fryderyk w r. 1164 podniósł Sardynię do godności królestwa, zaś Fryderyk II naturalnego swego syna Bonifacego VIII nadał ją wraz z Korsyką jako lenno Jakóbowi II królowi Aragonii około roku 1296. Następnie przeszła Sardynia pod panowanie Hiszpanii, która dopóki znów w r. 1708 nie została zdobytą przez anglików, którzy pokojem Utrechtskim ustąpili ją Austrii, w zamian za Sycylię odstąpiła ją w r. 1720 Amadeuszowi II władcy Sabaudyi i odtąd wraz z Sabaudją i Piemontem tworzyła królestwo sardyńskie, do którego należała jeszcze Genua oraz Nicea.

Przechodząc różne koleje królestwo sardyńskie przetrwało aż do zjednoczenia Włoch, doszedłszy do pewnego znaczenia dopiero za rządów Karola Alberta, panującego od r. 1831 do 1849. Monarcha ten powolny wpływem szlachty i duchowieństwa za główne swe zadanie postawił uorganizowanie armii, którą podniósł do 60,000 żołnierza, co pozwoliło następnie Sardynii odegrać poważną rolę na kartach dziejów półwyspu apenińskiego.

Marzenia zapaleńców włoskich, dążących do wyzwolenia ojczyzny z pod panowania Austrii i jarzma Burbonów znalazły odzwiek w królestwie Sardynii, jedynym państwie włoskiem, mogącem rywalizować z Austrią. Już za panowania Karola Alberta ruchy włoskie znajdowały moralne i materialne poparcie u rządu sardyńskiego, po wybuchu zaś w Medyolanie powstania w marcu 1848, król Karol Albert wypowiedział wojnę Austrii, zakończoną klęskami pod Nawarą i Montarro. Wówczas Karol Albert abdykował na rzecz syna swego Wiktora Emanuela, twórcy jedności Włoch. W sprawie tej niespożyte położyl zasługi hr. Cavour, jeden z zdolniejszych dyplomatów naszego stulecia.

Za czasów Wiktora Emanuela Sardynia stała się schroniskiem emigrantów włoskich, ogniskiem wszelkich ruchów rewolucyjnych, dążących do wyzwolenia Włoch, których sympatyje coraz bardziej skłaniały się ku dynastji sabaudzkiej. Za radą Cavoura Wiktor Emanuel zbliżył

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Szanowną publiczność, że w Łodzi przy ulicy **Dzielnej № 20**, obok Sali Koncertowej otworzyłem

Hurtowy i detaliczny skład Herbaty firmy PIOTRA BOTKINA Synów w Moskwie,

oraz najlepszego Kawioru Astrachańskiego, Delikatesów krajowych, zagranicznych i towarów kolonialnych.

Dwudziestoletnia praktyka na polu handlowym dają mi możność przez rzetelną obsługę zyskać zaufanie Sz. klientów i nadal takową utrzymać

Polecając się łaskawym względem Sz. Publiczności

Z poważaniem

K. Krywult.

484-3-1

BAKALIE

CZEKOLADA

NAJLEPSZY KONIAK

I. CALRET & Co

GENERALNY REPREZENTANT

Na Królestwo Polskie i Rosyję

J. FUCHS,

Warszawa, ul. Bracka Nr. 1.

472-2-1

Administracja

„MŁECZARNI ZIEMIAŃSKIEJ“

DZIELNA № 30,

ma honor zawiadomić Sz. Publiczność, że codziennie dostać może świeże masło, które się na miejscu wyrabia, jak również śmietaną kwaśną, śmietankę słodką i na zamówienie kremową; mleko dwa razy dziennie świeże sprzedaje się w Zakładzie po 7 kop. kwarta, wózkami rozwozi się po mieście po 6 k. kwarta i na żądanie roznosi się po domach po 10 kop. flakon.

Pewne umieszczenie OSZCZĘDNOŚCI.

Małe działki ziemi do sprzedania w bliskości Łodzi. Cena od rb. 125. Wiadomość ul. Południowa 36 m. 6 do 10 rano, od 2 do 4 po południu i po 8-mej wieczór.
475-6-1

Zawiadomienie.

Niniejszym mamy honor donieść Sz. PP. odbiorcom, iż wyłączną sprzedaż piwa na Zgierz powierzyliśmy

pp. Wegener i Grande

dawniej B. BREDSCHNEIDER.

Z poważaniem

Towarzystwo Akcyjne Browaru

W. Kijok i S-ka

W WARSZAWIE. 474-3-1

MATERYAŁY

na ubrania męskie

w każdym guście, z pierwszorzędnych fabryk poleca:

HANDEL SUKNA

J. W. WAGNER

Krótka № 1345 nowy 7, 3-ci dom od rogu Grand Hotelu. 482-3-1

Zapobiegające od ospy

preparaty: **KROWIANKĘ PŁYNNĄ** i **DETRYT** otrzymuje 2 razy w tygodniu, apteka

M. LEINVEBRA

Nowy Rynek № 2.

Dr. J. Rosenblatt

Specjalista chorób

uszu, nosa, gardła i zbroceń mowy (jąkanie i bełkotanie).

Przyjmuje od 9 — 11 r. i od 4 — 7 popoł.

Łódź, Zawadzka № 4.

MASAZYSTA

W. J. POPŁAUCHIN

doświadczony w masażu żołądka przy chorobach: żołądka i kiszki, przy wodnej puchlinie, przy wzdęciu wątroby i śledziony oraz przy innych cierpieniach.

Mikołajewska № 31.

LÓD

zdatny do wewnętrznego użytku z dostawą do domów poleca

Rektyfikacja

Warszawska

PIOTRKOWSKA № 10, Telefonu № 369.

Przedstawiciel firmy **K. SZREDER.**

Plac do sprzedania.

W Radogoszczu przy szosie Zgierskiej jest do sprzedania plac 80 lk. szeroki 112 i pół długi o 2 frontach.

Ze względu na mające się przyłączyć do miasta Balut i część Radogoszcza, oraz budowę kolei elektr. plac ten przedstawia bardzo korzystny interes. Wiad. ul. Średnią, 48, m. 5 u A. Kozłowskiego. 462

KEFIR

ze świeżego przegotowanego mleka stale wyrabia

APTEKA

R. MOSSAKOWSKIEGO

róg Wólczańskiej i Św. Benedykta

oraz poleca 441-10-1

Wina lecznicze, wody mineralne naturalne i sztuczne.

Dr. A. Groszlik,

Choroby weneryczne, moczopłciowe i skórne

Ul. Cegielniana 23, (róg Zachodniej).

Rano od 8 — 11, po południu od 5 — 8, panie od 3 — 4 po południu.

Dr. J. GINSBURG

wyłącznie choroby kobiece i akusz. Stosowanie elektryczności i masażu przy cierpieniach kobiecych.

Przyjmuje od 9 do 11 i od 4 do 7 po poł.

Maks Heyman

Odessa

ODDZIAŁ W ŁODZI

Piotrkowska 31.

!!! Tydzień Tani !!!

20% ustępstw na winach.

Konserwy odeskie i mitawskie.

Kawior świeży, ziarnisty i kawior prasowany.

491

Kilka letnich mieszkań

Do wynajęcia

w ogrodzie, kąpiel rzeczna na miejscu, oraz artykuły żywności, o 3 mile od Łodzi szosą Tuszyńska. Wiadomość: p. Piotrków w Ostrowie do właściciela. 457

ZARZĄD

DROGI ŻELAZNEJ

Fabryczno-Łódzkiej

podaje niniejszym do publicznej wiadomości, że d. (20) kwietnia 2 maja r. b. o g. 10 r. na stacji towarowej Łódź będą sprzedawane drogą licytacji następujące nieodebrane towary: fracht Brześć-Łódź № 5576, 1 beczka solonych kiszki wagi 11 pudów 10 funtów przybyła do Łodzi 2 stycznia r. b.

KSIEGARNIA

Tow. „OŚWIATA”

W ŁODZI,

Ulica Dzielna № 11.

Poleca następujące nowości:

- Belza, W kraju Tysiąca jezior . . . 1-50
- Confetti . . . 50
- Dubiński, Obrazy i studia histor. II 2-
- Orzeszkowa, Pisma 4-ty . . . 1-60
- „ opraw. . . 2-20
- Rudnicka, Co chemia dziś może . . . 50
- Sapleha, Podróż na Wschód Azji . . . 4-
- Słoński, Poezye I . . . 1-
- Spasowicz, Pisma VII . . . 2-
- Strzemieńczyk, Orchidee . . . 90
- Świat podbiegunowy . . . 50
- Tetmajer, Melancholia . . . 1-
- Wiedza i Życie I Ruskin i kult piękna . . . 60
- Wiedza i Życie II Z zagadnień biologii i filozofii przyrody . . . 60
- Wybór listów Mickiewicza . . . 1-80
- Wyczołkowska, Szkice psychologiczne 1-60

473-3-1

